

Elektrikte Gel-Git

Doğalgazdan İthal Kömüre

Elk. Müh. Mehmet Güzel
mehmet.guzel@emo.org.tr

Özel sektör doğalgaza dayalı elektrik üretimi yanlışlığını şimdilerde ithal kömüre dayalı termik santraller ile tekrarlamak istemektedir.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu eliyle yürütülen serbestleştirmeler, elektrik enerjisindeki sektörün geleceğini geri dönülemeyecek biçimde karartarak sürüyor. Elektrik arzında yaşanan sıkıntılar giderek olağanlaşırken bunu iletim ve dağıtım şebekelerindeki yetersizlikler izliyor.

Özellikle doğalgaz kaynaklı üretim yapan elektrik üretim şirketlerinin doğalgaza yapılan zamları gerekçe göstererek elektriğe zam talepleri Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği (DUY) ile karşılandı. 01.08.2006 tarihinden itibaren nakdi bölümü de geçerli olmak üzere yürürlüğe konulan DUY üreticileri daha önceden belirlenmiş bir fiyat yerine talebe dayalı ve “**serbest piyasanın**” belirlediği, saat/gün bazlı değişiklikleri içeren fiyat tekliflerinde herhangi bir kısıtlamayı içermeyecek biçimde uygulanıyor. Yine de özel sektör bu “**borsanın**”, tüketim tahminlerinin sağlıklı yapılarak ağırlıklı talebin kamudan karşılanması ve alımların şimdilik sınırlı kalması nedeniyle yeterince yükselen fiyatlardan memnun değil.

Özellikle klima güçlerindeki artışın gerekçe gösterildiği ancak aslında yeterli üretimin planlanmadığı ve yatırımların merkezi olarak yapılmadığı, iletim ve dağıtımın birlikte düşünülmediği için yaşanan elektrik enerjisi sorunlarının çözümüne ilişkin tartışmalar sürüyor. “**Karanlıkta kalacağız**” şantajıyla başlatılan ancak 58. Hükümet döneminde vazgeçilen nükleer santral yeniden bir çözüm olarak öne sürülüyor. Bugünkü

enerji yöneticilerinin de içinde bulunduğu bürokratlarca uygulanan alım garantili anlaşmalar nükleer santral için dile getiriliyor. Alım garantisi yerine ikame edilmeye çalışılan Kamusuz bir DUY'nin geçerli olduğu piyasanın özel sektör için cazip olacağı düşünülüyor.

Şimdilik 41.000 MW'lık kurulu gücüne karşın 28.600 MW'lık bir puanti karşılamakta zorlanan, yatırım ve yenileme yapmaması nedeniyle azalacak olan kamu üretim ağırlığı, fiyatların giderek özel üretim şirketleri tarafından belirleneceği ve bunun da yalnızca kar amaçlı olacağı bir yapılmaya gidiyor. İthal kaynaklara bağlı üretim yapan özel sektör nedeniyle yükselen fiyatlar ya kamuya yük olarak aktarılacak ya da tüketiciye zam olarak yansıtılacaktır. Aşağıdaki tabloda kamu ve özel sektöre ait tesislerin üretim ve kaynak esaslı dökümü çıkarılmıştır.

2006 yılı sonu itibarıyla kamu (EÜAŞ) ve özel sektöre ait santrallerinin toplam elektrik üretiminin %48,11'i EÜAŞ, %51,89'u özel şirketlerce gerçekleştirilmiştir. Ancak asıl önemli olan konu yerli kaynak kullanım oranındaki büyük farklılıklardır. Enerji kaynakları konusunda ithal

2006 YILI SONU ELEKTRİK ÜRETİMİ (GWh)

	Türkiye Toplamı	EÜAŞ Toplamı	Özel Sektör Toplamı
KÖMÜR	46,087	29,575	16,512
HİDROLİK	44,221	38,100	6,121
YENİLENEBİLİR	2,813	0,929	1,884
DOĞALGAZ	77,239	14,870	62,369
SIVI YAKIT	5,329	1,056	4,273
TOPLAM	175,689	84,530	91,159
TOPLAM ORAN	%100	%48,11	%51,89

HABAŞ	İzmir/Aliağa	İthal Kömür	600 MW
ENKA	İzmir/Aliağa	İthal Kömür	750 MW
EGE GAZ	İzmir/Aliağa	Doğalgaz	800 MW
Aliağa Toplamı			2150 MW
YALINKAYA ENERJİ	Antalya OSB	Doğalgaz	450 MW
BORASCO ENERJİ	Çarşamba	Doğalgaz	880 MW
CENGİZ ENERJİ	Samsun	İthal Kömür	600 MW
AYAS ENERJİ	Adana	İthal Kömür	800 MW
İCDAŞ	Çanakkale/Biga	İthal Kömür	600 MW
ENERJİSA	Balıkesir/Bandırma	Doğalgaz	1000 MW
SAN-SAL İNŞAAT	Çanakkale/Ezine	İthal Kömür	500 MW
ER-KUR ENERJİ	Denizli	Doğalgaz	80 MW
SAN-SAL İNŞAAT	Samsun/Çarşamba	İthal Kömür	500 MW
KAPTAN DEMİR-ÇELİK	Marmara Ereğli	İthal Kömür	135 MW
Genel Toplam			7695 MW

kaynaklara bağımlılığı karşılanmaz biçimde artan Türkiye'nin özel sektör elektrik üretimindeki ithal kaynak payı %85,7'lere varmaktadır. EÜAŞ'ın sahip olduğu yerli kömür kaynaklı termik ve hidrolik santraller ve sınırlı miktardaki doğalgaz kaynaklı üretim nedeniyle ithal kaynak kullanımı ise %18,9 civarındadır. Özel sektör 90'lı yıllarda yapım süresi, işletme kolaylığı ve yatırımın geri dönüşünün kısıtlılığı nedeniyle gereksiz ve yoğun biçimde yaptığı daha sonra doğalgaz fiyat artışlarını bahane göstererek Dengeleme Uzlaştırma Yönetmeliği uygulamasına kadar çalıştırmadığı doğalgaza dayalı elektrik üretimi yanlılığını şimdilerde ithal kömüre dayalı termik santraller ile tekrarlamak istemektedir.

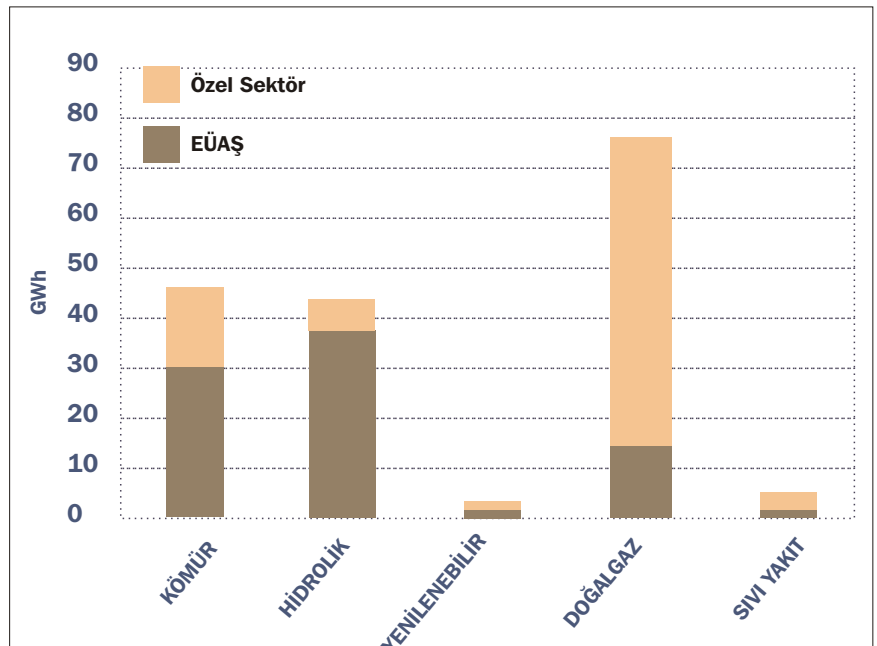
Ülkemiz halen 10.000 MW linyit ve 1.200 MW taşkömürü olmak 11.200 MW termik üretim potansiyeli sahiptir. Mevcut kömüre dayalı termik santrallerin kurulu gücü 10.196 MW olduğuna göre yerli kaynak kullanımı henüz %50 seviyelerindedir Türkiye'de linyit rezervlerini açısından en zengin iki bölge sırasıyla %43 oranıyla Doğu Anadolu Bölgesi, %31 oranıyla da Ege Bölgesi'dir. Doğu Anadolu Bölgesi toplam rezervinin %93'ünü barındıran Afşin-Elbistan'da yapılacak C ve D isimli santral ve havza işletme ihalesine ulusal ve uluslararası

boyutta teklif verilmemiştir. EÜAŞ Genel Müdürü Sefer Bütün, ihale sonrası şaşkınlığıyla "zaten bu işin kaymaklı kadayıf olduğunu ancak özel sektörün kaymaklı işle yetinmeyip beş kat kaymaklı kadayıf istediğini" söyleyebilmiştir. Bu süreçte ise özel sektöre hem yapımı hem de işletmesi tamamen dışa bağımlı ithal kömürlü santraller için lisans başvurusu kuyruğuna girmiştir. EPDK'na ithal kömüre dayalı santral başvuru toplamı 4485 MW'dır. Mevcut kömüre dayalı termik santral kurulu gücünün %43'ü karşılık gelen bu rakam kaynak açısından geleceğin karartılması anlamına gelecektir.

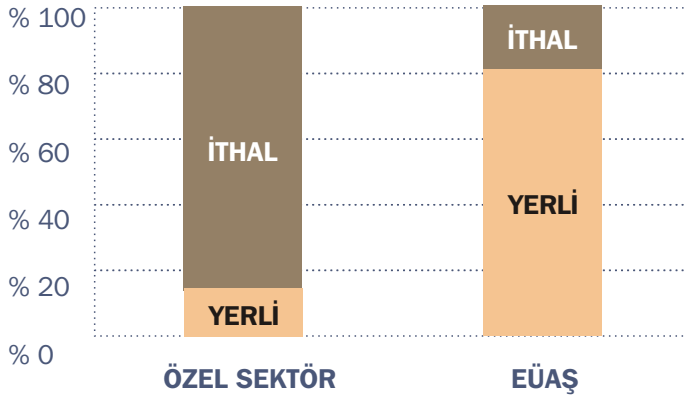
TEİAŞ tarafından yerli kaynakları önceliklendirme stratejisi de göz önünde bulundurularak sonuçlandırılan "Üretim Planı" çalışmasında 2020 yılında ithal kömüre dayalı elektrik üretimi için hedeflenen 6100 MW'lık kurulu güç 2007 sonunda başvuru düzeyinde, 2010 yılında üretim düzeyinde aşılabacak ve sonuç olarak bir planlamadan bahsetmek mümkün olmayacaktır.

Özel sektör bu günlerde serbest fiyatlandırmaya açık ancak yatırım nedeni kamu müdahalesine kapalı bir "Serbest Pazar" oluşmaya başlaması ile gerek ulusal gerekse de yabancı ortaklıklarla yeniden büyük ölçekli elektrik üretimi için yatırıma hız vermiştir. Bu kapsamda Mayıs-Temmuz dönemlerinde lisans başvurusunda bulunan termik santral başvurusu 2150 MW'ı Aliağa bölgesinde olmak üzere toplam 7695 MW'dır. Başvuruların tamamı ithal kaynaklı kömür ve doğalgaz santralleri olup 3210 MW'ı doğalgaz 4485 MW'ı ithal kömür kullanacaktır.

İzmir ilinde kömüre dayalı termik santral bulunmamasına karşın Muğla bölgesinde üretim yapan ve yarattıkları büyük çevre sorunları ve yasal iptallerle bildiğimiz Yatağan,

Elektrik Üretiminde Kaynak Kullanımı

Kemerköy ve Yeniköy santrallerinin kurulu güçleri 1580 MW'dır. Baca arıtma tesislerinin eksikliği nedeniyle tüm ünitelerinin çalışmamasına karşın sorunları kalıcılaşan bu santraller yanında tam kapasite ile çalışacak yeni 1.350 MW'lık termik santrallerin çevre sorunları giderilemez olacaktır. Yerli kömüre göre daha kaliteli olduğu söylenen ancak fiyatlar nedeniyle ithal edilecek kömürün kalitesi ve sürekliliğinin tartışılır olacağı, santrallerin 60 günlük gereksiniminin depolanacağı alan, karıştırma sürecindeki tozlar havaya salınacak zehirli gazlar ile çimento sektörü ihtiyacının çok üzerinde oluşacak kül kalıcı sorunlar olacaktır. Saatte 500 ton civarında

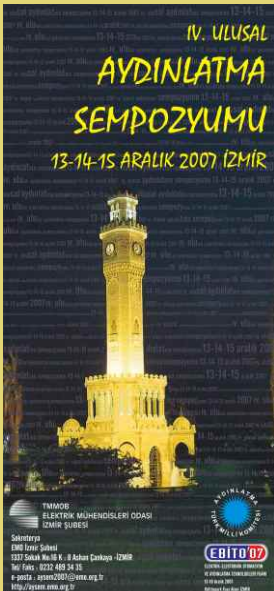
yakılacak kömürün yarattığı yine 60 ton fazla kül ve desülfürizasyon ünitesinden çıkacak 20 ton alçı taşı ve büyük olasılıkla deniz suyu kullanılarak yapılacak soğutma sularının çevresel dengeyi bozacağı açıktır.

Ayrıca Aliağa Bölgesi'nin bugünkü mevcut durumu planlamaya uydurularak enerji yoğun ve çevre sorunlu ve düşük istihdamlı sektörlerle barınak yapılmaktadır. Bölgede uzunca bir süredir hem elektriksel hem de çevresel etkileri nedeniyle tartışılan demir-çelik sektörü büyümesinin önündeki arazi nedeni sorunların çözümünü çevresel kaygılardan daha önde tutmaktadır. Hammadde olarak dışa

bağımlı bu sektör ayrıca dışa bağımlı yeni elektrik üretim birimlerini planlayarak ve faaliyete geçirerek enerji alanındaki kaynak çeşitliliği ve yerli kaynak önceliği yok etmektedir.

Genel olarak enerji özel olarak da elektrik enerjisi ülkemizin bağımsız ve sağlıklı gelişebilmesinde yaşamsal bir öneme sahiptir. Kaynak çeşitliliğini yaratılması ve yerli kaynakların tamamının kullanılması hedefiyle ithal kömüre nazaran ısı değeri düşük kül, nem ve kükürt oranı yüksek kömürümüzün iyileştirilmesi ve çevreye daha az zarar vermesinin sağlanması için temiz kömür teknolojileri kullanımı yaygınlaştırılmalı, enerji yoğun sektörler kısıtlanmalıdır. EPDK, Enerji Piyasası Kanunu'na dayanarak kamunun yapacağı yatırımları engellemekten vazgeçmeli, kar ve piyasa esaslı özel sektör üretim lisanslarını sınırlamalıdır.

Sınırsız ve plansız bir elektrik üretim ve tüketimi yerini mevcut kaynaklarının daha verimli kullanılması ve birim üretim başına kullanılan enerjinin azaltılması hedefli teknolojilerin geliştirilmesi öncelikli ulusal görev olmalıdır.

KONULAR

- Görme ve Renk
- Işık ve Işınım Ölçümleri
- İç Aydınlatma
- Dış Aydınlatma
- Kentsel Aydınlatma ve Işık Kirliliği
- Ulaşımında Aydınlatma ve Sinyalizasyon
- Görüntü Teknolojisi
- Fotobiyoloji ve Fotokimya
- Aydınlatma Genel Konuları
 - Işık Kaynakları
 - Aydınlatma Aygıtları
 - Aydınlatma Ekonomisi
 - Terminoloji
 - Eğitim

SEMPOZYUM TAKVİMİ

Bildirilerin Son Gönderilme Tarihi	: 28 Eylül 2007
Değerlendirme Sonuçlarının Açıklanması	: 19 Ekim 2007
Düzeltilmiş Bildirilerin Gönderilmesi	: 9 Kasım 2007

aysem2007@emo.org.tr

<http://aysem.emo.org.tr>